

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Spolupráce makroregionů
Rozšíření strategie pro oblast Baltského moře na další makroregiony v Evropě (průzkumné
stanovisko)**

(2009/C 318/02)

Zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 18. prosince 2008 požádala paní Cecilia MALMSTRÖM, ministryně pro evropské záležitosti, jménem švédského předsednictví, Evropský hospodářský a sociální výbor o vypracování průzkumného stanoviska k tématu

„Spolupráce makroregionů – Rozšíření strategie pro oblast Baltského moře na další makroregiony v Evropě.“

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. září 2009. Zpravodajem byl pan SMYTH.

Na 456. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 30. září a 1. října 2009 (jednání dne 30. září 2009), Evropský hospodářský a sociální výbor jednomyslně přijal následující stanovisko.

1. Závěry

1.1 EHSV podporuje cíle obsažené ve čtyřech pilířích strategie pro oblast Baltského moře, a sice učinit tento region prosperujícím, bezpečným, environmentálně udržitelným a atraktivním a přístupným místem.

1.2 EHSV uznává rozsáhlý konzultační proces, který předcházet dokončení této strategie, a úlohu, kterou hrají v tomto procesu sociální partneři a zúčastněné strany. EHSV znovu zdůrazňuje klíčovou úlohu organizované občanské společnosti při provádění strategie pro oblast Baltského moře a znovu potvrzuje svou podporu vytvoření fóra občanské společnosti v oblasti Baltského moře, jež by pomohlo zapojit občanskou společnost do vývoje této strategie.

1.3 EHSV vítá akční plán pro strategii, který obsahuje 15 prioritních činností, přičemž za provádění všech těchto činností ponesou odpovědnost členské státy v oblasti Baltského moře.

1.4 Strategie pro oblast Baltského moře má své silné i slabé stránky. Její hlavní silnou stránkou je její rozsáhlost v plánovaném pokrytí a skutečnost, že bude pravidelně revidována Komisí a Evropskou radou. Její slabina vychází z její složitosti a z problémů řízení, pokud jde o její provádění. Strategie souvisí s působností 21 generálních ředitelství a pokrývá 8 členských států a Rusko. Vzhledem ke 4 pilířům, 15 prioritním činnostem a řadě horizontálních činností představuje jádro strategie složitou „proměnnou geometrii“, která může znemožnit realizaci této strategie. EHSV se domnívá, že je třeba vynaložit veškeré úsilí na zjednodušení mechanismů řízení pro provádění této strategie.

1.5 EHSV hraje důležitou roli při zajišťování ducha spolupráce během rozvoje a provádění strategie. Vytvoření fóra

občanské společnosti v oblasti Baltského moře směřuje k tomu, že bude organizovaná občanská společnost zapojena do budoucího vývoje této strategie.

1.6 Strategie pro oblast Baltského moře představuje velkou výzvu pro EHSV obecně a pro členy Výboru, kteří pocházejí z oblasti Baltského moře, především. Zavazuje je k převzetí iniciativy při zastupování organizované občanské společnosti ve vývoji strategie prostřednictvím činnosti fóra občanské společnosti. Vzhledem k tomu, že strategie pro oblast Baltského moře bude v činnosti několik let, existuje pádný důvod pro vytvoření stálé skupiny v rámci EHSV, aby bylo zajištěno, že se Výbor bude moci efektivně zapojit do toho, co se může stát vzorem pro spolupráci makroregionů v Evropské unii.

2. Úvod

2.1 V posledních letech problematika spolupráce makroregionů narostla na významu. V rámci EU nyní panuje názor, že makroregiony mají potenciál, aby významně přispěly k politice soudržnosti a k dosažení srovnatelné úrovně rozvoje v členských státech. Evropa již využívá některých forem spolupráce makroregionů. Např. Visegrádská skupina, která zahrnuje Českou republiku, Maďarsko, Polsko a Slovensko, představuje úsilí zemí střední Evropy spolupracovat v některých oblastech společného zájmu v duchu evropské integrace.⁽¹⁾ V roce 2008 na pařížském summitu věnovaném oblasti Středomoří bylo znovu zahájeno evropsko-středomořské partnerství, jež bylo dříve známo jako barcelonský proces. Toto partnerství zahrnuje všech 27 členských států Evropské unie spolu s 16 partnerskými zeměmi v jižním Středomoří a na Středním východě a jeho cílem je řešit společné problémy, jako jsou např. znečištění moří a námořní bezpečnost, energetické otázky a rozvoj podnikání.⁽²⁾

⁽¹⁾ <http://www.visegradgroup.eu/>

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/external_relations/euromed/index_en.htm

2.2 V listopadu 2006 přijal Evropský parlament usnesení k přípravě strategie pro oblast Baltského moře. Tato strategie pro určený makroregion Baltského moře byla přijata Komisí dne 10. června 2009 a předložena Evropské radě dne 19. června 2009. Švédské předsednictví ji předloží k další diskusi ještě před tím, než bude přijata Radou na konci října 2009. Toto průzkumné stanovisko bylo vyžádáno švédským předsednictvím, jelikož daná problematika představuje důležitou část jeho pracovního programu. Účelem tohoto stanoviska je posoudit navrhovanou strategii pro oblast Baltského moře, její přípravu, strukturu a její akční plán z pohledu organizované občanské společnosti. Toto stanovisko vychází z analýzy stanovené v nedávno přijatém stanovisku EHSV k tématu Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie (1).

2.3 Žádost o vypracování strategie pro oblast Baltského moře vychází ze skutečnosti, že je třeba dosáhnout větší a efektivnější koordinace mezi Evropskou komisí, členskými státy, regiony, místními orgány a dalšími zúčastněnými stranami, aby se efektivněji využívalo programů a politik. Baltské moře je jednou z nejužších a nejvíce přetížených mořských oblastí na světě, jak je patrné z mapy zachycující každodenní lodní dopravu (tato mapa se nachází v příloze tohoto stanoviska). Oblast Baltského moře zahrnuje osm členských států, které se nacházejí v úmoří Baltského moře (Finsko, Švédsko, Dánsko, Německo, Polsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva), a také Rusko. V době, kdy Evropská rada požádala Komisi o vypracování této strategie, rozhodla, že otázky vnějších vztahů této strategie by měly být navázány na existující rámec Severní dimenze (2). EHSV podporuje posun k vytvoření makroregionální rozvojové strategie, jež by zahrnovala všechny státy v oblasti Baltského moře.

2.4 Proces, který vedl k vypracování této strategie, je bezprecedentní. Komise je toho názoru, že pokud bude strategie pro oblast Baltského moře realizovatelná v Baltské oblasti, bude možné použít podobný přístup také pro jiné makroregiony, jako např. Podunají (3), Alpy či Středomoří.

V průběhu roku 2008 Komise provedla rozsáhlé konzultace. Tyto konzultativní konference proběhly na různých místech v rámci makroregionu a kulminovaly v únoru 2009 v Rostocku. Byly tematicky zaměřeny na čtyři pilíře, na kterých je vybudována strategie pro oblast Baltského moře s cílem učinit oblast Baltského moře:

- environmentálně udržitelným prostorem;
- prosperujícím místem;
- přístupným a atraktivním místem;
- bezpečným místem.

(1) Stanovisko CESE 888/2009 přijaté dne 13. května 2009 (nebylo dosud zveřejněno v Úř. věst.).

(2) Severní dimenze je uskupení, v jehož rámci mohou EU, Rusko, Norsko a Island provádět politiky v dohodnutých oblastech spolupráce.

(3) Tento bod zmínila paní komisařka Hübnerová ve svém projevu na téma „Směrem ke strategii pro Podunají“ http://ec.europa.eu/commission_barroso/hubner/speeches/pdf/2009/07052009_u1m.pdf

2.5 Tato strategie je doplněna akčním plánem, který obsahuje 15 prioritních oblastí v rámci těchto čtyř pilířů. Každá prioritní oblast bude koordinována členským státem v oblasti Baltského moře a očekává se, že tyto státy budou spolupracovat se všemi relevantními zúčastněnými stranami na jejím provádění (4).

2.6 Strategie pro oblast Baltského moře a její navrhované činnosti mají být financovány ze stávajících finančních prostředků, konkrétně ze strukturálních fondů EU (55 mld. EUR pro období 2007–2013), z prostředků každého státu oblasti Baltského moře, nevládních organizací, soukromých zdrojů a také ze zdrojů finančních institucí, jakou jsou EIB, NIB a Evropská banka pro obnovu a rozvoj.

2.7 Kromě čtyř pilířů tato strategie také obsahuje horizontální činnosti určené na rozvoj územní soudržnosti. Tyto činnosti zahrnují:

- opatření na přizpůsobení stávajících finančních prostředků a politik prioritám a činnostem strategie pro oblast Baltského moře;
- opatření na koordinaci provádění směrnic EU a na předcházení zbytečným byrokratickým překážkám;
- opatření na povzbuzení využití územního plánování námořních prostor v členských státech jakožto společný přístup v přeshraniční spolupráci;
- rozvoj územního plánování v členských státech v oblasti Baltského moře;
- převedení úspěšných pilotních projektů v rámci strategie na plnohodnotné činnosti;
- rozšíření výzkumu jakožto základu pro politická rozhodnutí;
- opatření na zlepšení a koordinaci shromažďování námořních a socioekonomických údajů v makroregionu Baltského moře;
- budování regionální identity.

3. Připomínky ke strategii pro oblast Baltského moře

3.1 EHSV vítá přístup Rady a Komise, pokud jde o rozvoj strategie pro oblast Baltského moře, a zejména rozsáhlé konzultace zúčastněných stran v tomto makroregionu. Strategie je inovativní, neboť bude fungovat na základě nadnárodní řídicí struktury, a tudíž jde nad rámec tradičních regionálních politik EU. Tato nová řídicí struktura se nachází na půli cesty mezi národním státem a nadnárodním společenstvím.

(4) Strategie pro oblast Baltského moře a akční plán se nachází na: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/documents_en.htm

3.2 Čtyři pilíře této strategie a související akční plán představují skutečný pokus o vytvoření lépe koordinovaného rozvojového rámce pro tak různorodou oblast, jakou je oblast Baltského moře, a tudíž se jedná o snahu podpořit územní soudržnost.

3.3 Koncept strategie pro oblast Baltského moře je popsán Komisí jako „probíhající činnost“. Definování jednotlivých aspektů oblasti Baltského moře je samozřejmě nepřesné, protože geografické charakteristiky se mění v závislosti na otázce, která je řešena. Například problematika životního prostředí pracuje s jinou mapou než hospodářství či doprava. Přístup zaujatý v plánované strategii pro oblast Baltského moře by měl začít definováním problémů a otázek a ty by posléze měly definovat geografii makroregionu. EHSV se domnívá, že složitost výzev, jimž čelí oblast Baltského moře, si žádá větší důraz na efektivní řízení strategie.

3.4 EHSV uznává vysokou úroveň politické důležitosti strategie, již bylo dosaženo během fáze konzultace. Síť odborových svazů Pobaltí (BASTUN), jež zastupuje členy odborových svazů ve všech členských státech v oblasti Baltského moře a Rusku, hrála prominentní úlohu v konzultačním procesu, který doposud formoval strategii pro oblast Baltského moře. Nastolená dynamika musí být zachována během provádění strategie. EHSV proto vítá závazek povýšit tuto strategii na úroveň Evropské rady každé dva roky během polského (2011), lotyšského (2013) a litevského (2015) předsednictví.

3.5 Vypracování výročních zpráv o pokroku této strategie spolu s přezkumem každé dva roky je také důležitým mechanismem pro zajištění toho, aby byly zúčastněné strany i nadále aktivně zapojeny. Během konzultací s Komisí vyšlo najevo, že ačkoli bude strategie pro oblast Baltského moře oficiálně zahájena dne 19. června, zbývá ještě mnoho důležitých prací, jež je třeba vykonat. EHSV tuto skutečnost podporuje a s potěšením konstatuje, že během švédského předsednictví bude v září a říjnu 2009 uspořádána konference na nejvyšší úrovni a ministerská schůzka k této strategii. S ohledem na význam, který je přikládán konzultaci zúčastněných stran při přípravě této strategie, je důležité, aby se EHSV aktivně zapojil do jejího rozvoje, provádění a šíření.

3.6 Třebaže na základě výsledků konzultací došlo zjevně ke konsensu, pokud jde o provádění strategie, panovala menší všeobecná shoda na tom, zda jsou pro toto provádění vhodné stávající institucionální rámce či nikoli. Tato a další otázky budou bezpochyby předmětem dalších jednání mezi zainteresovanými stranami a Komisí⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Kvalitní všeobecná diskuse o těchto institucionálních a řídicích otázkách se nachází také v dokumentu C. Schymika a P. Krumreya „EU Strategy for the Baltic Sea Region: Core Europe in the Northern Periphery?“ („Strategie EU pro oblast Baltského moře: srdce Evropy a severní periferie?“), pracovní dokument FG1 2009, SWP Berlin.

3.6.1 Mezitím by však tato strategie měla využít příležitostí, jež poskytují stávající evropské iniciativy, jako např. Společné plánování ve výzkumu, jež získalo značnou podporu ze strany EHSV. Tato iniciativa bude příspěvkem k doporučení Komise, jež je součástí strategie pro oblast Baltského moře, konkrétně plné využití potenciálu oblasti Baltského moře ve výzkumu a inovacích, aby se tato oblast stala prosperujícím místem.

3.7 Pokud jde o financování této strategie, EHSV by rád zdůraznil svou podporu efektivnějšímu využívání stávajících různorodých zdrojů financování EU. Prostřednictvím vytvoření a prezentace rozpočtů pro prioritní oblasti strategie by se tyto zdroje mohly stát transparentnějšími. Dokud nebude možné zaručit dostatečné finanční prostředky pro iniciativy týkající se strategie pro oblast Baltského moře, hrozí, že se celá strategie stane nekoherentní, rozptýlenou a ztratí aktivní zapojení zúčastněných stran v členských státech. EHSV proto znovu připomíná svůj názor, že efektivní provádění strategie pro oblast Baltského moře si vyžádá vlastní oddělený rozpočet, neboť v opačném případě panuje riziko, že zůstane u pouhého politického prohlášení a nedojde ke splnění jeho cílů (?).

3.8 V akčním plánu zcela zjevně existuje jisté napětí. To se týká pokusu zajistit trvalé aktivní zapojení zúčastněných stran tím, že bude nabízen velmi široký rozsah akcí s vysokou viditelností. Tento přístup podstupuje riziko, že se snaží zastávat přístup „všechno pro všechny“. Složitost strategie je také jednou z jejích slabých stránek.

3.9 Komise se snaží vypořádat se složitostí provádění tak, že činí každý členský stát odpovědným za jednu či více prioritních činností. Teoreticky jde o chytrý přístup; v praxi však může být velmi složité jej dosáhnout. Každý členský stát bude muset koordinovat činnosti v celém makroregionu a v rámci řady generálních ředitelství. Celá strategie zasahuje do působnosti 21 generálních ředitelství. Dosavadní zkušenosti s určitou mezivládní politikou spolupráce jsou smíšené. Lipská charta o trvale udržitelných evropských městech, jež přijala podobný přístup k provádění, je poněkud zklamáním a její pokrok zatím probíhá pomalu (?). Strategie pro oblast Baltského moře je pravděpodobně ještě složitější než Lipská charta a existuje riziko, že její řízení se ukáže jako příliš těžkopádné.

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie, odstavce 2.6 a 2.7. Např. evropsko-středomořské partnerství má rozpočet, který je dostatečný a také určený pouze evropsko-středomořskému partnerství, stanovisko přijaté dne 13. května 2009 (nebylo dosud zveřejněno v Úř. věst.).

⁽³⁾ Charta podepsaná dne 24. května 2007 v rámci německého předsednictví Rady na neformální schůzi ministrů EU pro rozvoj měst a územní soudržnost. Tato mezivládní charta předkládá dvě hlavní doporučení, a sice více využívat přístup integrované politiky rozvoje měst a věnovat mimořádnou pozornost znevýhodněným městským čtvrtím.

4. Potenciální úloha EHSV ve strategii pro oblast Baltského moře

4.1 EHSV již předložil návrh na vytvoření „fóra občanské společnosti v oblasti Baltského moře“ a oznámil, že je připraven zahájit přípravné práce na tomto fóru⁽¹⁾. Toto fórum by mělo fungovat paralelně se strategií a mělo by přispívat k přezkumu strategie každé dva roky. Úspěch konzultačních konferencí, který vedl k přípravě této strategie, dodal větší závažnost potřebě průběžné veřejné diskuse a zvyšování povědomí o provádění strategie.

4.2 EHSV společně s hospodářskými a sociálními radami členských států v oblasti Baltského moře hrají důležitou roli při zajišťování atmosféry vzájemné spolupráce během provádění strategie. Za účelem posílení institucionálního rozvoje a participativních struktur občanské společnosti, zejména v nových členských státech a v sousedících státech, např. v Rusku, by mohlo být prospěšné vytvořit přeshraniční vztahy a spolupráci mezi sesterskými organizacemi, jako jsou např. odborové svazy, sdružení spotřebitelů, komunitní a dobrovolnické organizace. Především členové EHSV z osmi členských států v oblasti Baltského moře by měli rozvíjet úlohu poslů, prostředníků a zpravodajů, aby si Výbor mohl zachovat podrobné informace o pokroku, úspěších a výzvách strategie, a mohl by tudíž podporovat dosažení jejích cílů.

4.3 EHSV vítá skutečný pokus, který byl učiněn ve strategii pro oblast Baltského moře, pokud jde o rozvoj integrovaného přístupu ke spolupráci makroregionů. Výbor je již delší dobu zastáncem tohoto přístupu, podobně jako Evropský parlament.

4.4 EHSV podporuje široký přístup k provádění, který je obhajován ve strategii, jehož prostřednictvím budou mít členské státy přední pozici při koordinaci provádění 15 prioritních oblastí a souvisejících stěžejních projektů.

4.5 Dalo by se říci, že strategie pro oblast Baltského moře představuje důležitou zkoušku úlohy EHSV. Je pro Výbor výzvou, aby se stal nedílnou součástí vývoje strategie, navzdory vážným potížím s řízením, jež byly popsány výše v tomto stanovisku. Představuje výzvu zejména pro ty členy EHSV, kteří pocházejí z 8 členských států v oblasti Baltského moře, na něž se tato strategie vztahuje. Ty zavazuje k převzetí iniciativy při zastupování organizované občanské společnosti v průběžném provádění strategie prostřednictvím činnosti fóra občanské společnosti v oblasti Baltského moře. Vzhledem k tomu, že strategie bude pravděpodobně v činnosti po dobu mnoha následujících let, existuje pádný důvod, aby bylo v rámci EHSV vytvořeno *ad hoc* Středisko pro sledování oblasti Baltského moře či studijní skupina, aby se všichni členové EHSV mohli účinně zapojit do toho, co se jistě stane vzorem pro spolupráci makroregionů v Unii.

V Bruselu dne 30. září 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru.
Mario SEPI

⁽¹⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu „Oblast Baltského moře – úloha organizované občanské společnosti při zlepšování regionální spolupráce a stanovování regionální strategie“, odstavec 3.4, stanovisko přijaté dne 13. května 2009 (nebylo dosud zveřejněno v Úř. věst.).